

רשק
שיעורית
תורה

היכלי תורה

יום וערש"ק חוקת ט תמוז תשע"ב ♦ דף היומי בבלי: נדה לט ירושלמי: יבמות כח

נושאי הדף בעלון

חרדה בידי אדם ובידי שמים וחילוק השפעתם על האדם.....נדה לט

חשש טריפה בבהמה שילדה בניתוח.....נדה מ

קדושת אותיות שנכתבו בספר תורה בטעות אחר השם.....נדה מא

זמן הטהרה במקוה, בירידה אליו או בעליה.....נדה מב

ריבוי טבילות במקוה.....נדה מג

יום המילה בולד שהתחיל להוציא ראשו בערב שבת וסיים בשבת.....נדה מד

אבלות על תינוק שמת קודם שלושים יום.....נדה מה

כפתור ופרח.....עמוד 5

לרגל יום ההילולא של בעל האור החיים הקדוש:

'פרק שירה' הידוע כסגולה עם ליקוטי אור החיים 'עוז והדר'

רבבות יעלו לציונו שבהר הזיתים

חידוש מיוחד לקראת יום ההילולא של בעל ה'אור החיים' הקדוש, 'פרק שירה' עם ליקוטים נפלאים מדברי רבינו בהוצאה מרהיבה ובהפקה חדשנית מבית מכון אור החיים שע"י עוז והדר. פרק השירה מובא עם ביאור משולב על פי פירושי רבותינו הראשונים והאחרונים על פי דרך הפשט ובדרך עבודת ה' ומוסר השכל. בסופו נוסף פרק השירה על פי נוסח השל"ה, כפי אשר כתב בסידורו שהיא הנוסחה האמיתית.

בנוסף לקראת יום ההילולא יוצא לאור כרך חדש מסדרת "אור החיים" עם 'הביאור המשולב' על חומש דברים. הכרך השני מסדרת 'הביאור המשולב' הינו תמצית עשירה ממדורי הביאור 'מאורי אור' ו'ליקוט מאורי החיים', שקוצרו ונסדרו מחדש באופן מדויק על מנת להתאימם ללשונו הזהב של רבינו המחבר, ונוסחו בשפה ברורה השווה לכל נפש. שילוב הביאורים בתוך שטף לשונו של רבינו, מסייעים לפענח את כוונתו ולצקת אותה אל בינות לתיבות החיבור, באופן שייקרא ברציפות ובנועם על ידי הלומדים. בתחתיתו של הפירוש המשולב הובאו ציונים ומקורות וכן הערות קצרות להשלמת הביאור או לחדד את הבנתו.

בכל היכלי התורה יודעים ומכירים היטב את מהדורת 'אור החיים המבואר' מבית 'עוז והדר', שנחל מסילות לתוך ליבותיהם של קהל לומדי התורה, מכל הקהילות ובכל הרמות, ונתחבב על רבבות לומדי תורתו של רבינו האור החיים הק' ז"ע. הפירוש הנפלא עם ההערות הנחוצות שנערכו בידי הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א, ראש ביהמ"ד 'עוז והדר' בית שמש, האירו את עיניהם של הלומדים, פתחו בפניהם צוהר חדש במשנתו של רבינו האור החיים הק', וסייעו בידיהם להיטיב את הבנתם בעומק דבריו ובסוד כוונתו.

כל זה בא בעימוד משובב עין, באופן מחושב ובתכלית השלימות, בפאר והדר כמסורת ספרי 'עוז והדר' המתעטרים בכתר של 'תורה מפוארה', על מנת להקל ולהנעים את הלימוד ולהגדיל תורה ולהאדירה.

חרדה בידי אדם ובידי שמים וחילוק השפעתם על

האדם

בגמרא מבואר שחרדה מסלקת את הדמים, ולכן אם הגיע עת וסתה של אשה ובאותה שעה התחבאה במחבוא מפני פחד ולא בדקה את עצמה אם היא טהורה, אינה חוששת שראתה דמים מחמת וסתה, כיון שהפחד סילק את הדמים.

בשו"ת יהודה יעלה (יו"ד סי' קצב) נשאל, אם יש לחלק בדין זה בין חרדה הבאה בידי אדם לחרדה הבאה בידי שמים, כדרך שמצאנו חילוק זה לענין ריאה שצמקה (חולין נה:), שאם צמקה כיון שנבהלה בידי אדם אינה חוזרת לבריאותה, ואם צמקה מחמת פחד ברקים ורעמים שבידי שמים הרי היא חוזרת לבריאותה, ומוכח שגדולים פחד וחרדה שבידי אדם מפחד וחרדה שבידי שמים אפילו להקל, וכל שכן שיש לחלק כן להחמיר, שאם פחדה האשה פחד מחמת דבר שבידי שמים אינה נפטרת מבדיקה, ואם היתה שעת וסתה ולא בדקה הרי היא אסורה.

והשיב, שנראה שאין לחלק בזה בגורם החרדה אם הוא בידי אדם או בידי שמים, אלא אם דאגה האשה מחרדה זו משך זמן או שנבהלה ממנו פתאום. והיינו שעל הרוב חרדה שבידי שמים באה פתאום, כגון ברקים ורעמים, ובהלה כזו אינה מסלקת את הדמים, וחרדה שבידי אדם על הרוב דואגת ממנה לפני כן, כגון בחיילות של מלחמה שמתחבאת מחמתם במחבוא, וטבע חרדה כזו הוא לסלק את הדמים. והוא על דרך שהקשו (לקמן עא.) מאסתר שהתחללה משמיעת גזירת המן ופירסה נדה, וקשה שהרי אמרו שחרדה מסלקת את הדמים, ותירצו שיש חילוק בין פחד לבהלה, שהפחד מצמצם ומסלק הדמים, ובהלה מרפה את הגוף ומביאה לדמים. וחילוק זה הוא החילוק הנזכר, שהפחד הוא הדאגה במשך זמן מפני דבר העתיד לבוא, וטבעה לסלק הדמים, והבהלה היא מדבר הבא פתאום, וטבעה להביא דמים אפילו כשהגורם הוא בידי אדם, כגון גזירת המן.

והוסיף, שהוא הדין לענין המבואר בגמרא (לעיל ג.) שהחרדה מסלקת הרהורי עבירה, והקשה בבית יוסף (או"ח סי' ג"ה ואף אם הוא נשוי) למה השמיטו הפוסקים דין זה, ותירץ שהוא משום שאין אנו בקיאים באיזה פחד לא יבוא לידי הרהור, וגם הכל לפי מה שהוא אדם, שיש אדם שבקל מתירא ויש אדם שאינו מתירא כלל. ועוד כתב, שיש לומר שכיון שתירצו בגמרא תירוצים אחרים, אין הדבר ברור להתיר מחמת טעם זה, שהרי אפשר שהטעם להתיר הוא מחמת אחד הטעמים האחרים, עיי"ש. וכתב שאין לחלק בזה בין פחד שבידי אדם לפחד שבידי שמים, רק יש לחלק על דרך המבואר בסוגייתנו, שרק דאגה הנמשכת משך זמן מסלקת הרהורים, אבל בהלה מדבר הבא פתאום אינה מסלקתם.

חשש טריפה בבהמה שילדה בניתוח

במשנה מבואר דינה של אשה שילדה ולד בדרך יוצא דופן, שאינה יושבת עליו ימי טומאה וטהרה ואין חייבים עליו קרבן. וכתב רש"י (ד"ה יוצא דופן) שעל ידי סם נפתחו מעייה והוציאו את העובר לחוץ ונתרפאת, ומבואר שבאופן זה אינה מתה מחמת קריעת הדופן, ולכן שייך לדון אם יש בה ימי טומאה וטהרה ואם צריכה להביא קרבן.

והרמב"ם (פיה"מ בכורות פ"ח מ"ב) כתב שאפשר שתהיה אשה מעוברת משני ולדות, ונקרע דופנה ויצא אחד מהם ואחר כך יצא השני כדרך העולם, ומתה אחרי יציאת השני, ובאופן זה יצוייר מה ששנו (שם) ביוצא דופן והבא אחריו. אבל מה שאומרים המגיידים שיש שהאשה תחיה אחרי שקורעים את דופנה ומתעברת ויולדת, איני יודע להם טעם, והוא דבר מופלא מאוד.

אך **התשב"ץ** (שו"ת, ח"א סי' קי) כתב, שאם קורעים את הרחם על ידי סם ודאי אינה מתה מחמת כן, וכמו שכתב רש"י בסוגייתנו. ואפילו אם חתכו את הרחם בסכין ולא על ידי סם, מה בכך שקורעים אותה במקום שאין עושה אותה טריפה, כי אם קרעו את הבשר בלבד אינה נטרפת בכך, וזהו דין הכרס החיצונה שנקרעה, שאינה טריפה אלא אם נקרעה ברובה (חולין מב.), וגם אם חתכו את השליא וגם את האם שלה אינה נטרפת בכך.

המנחת יצחק (שו"ת ח"ד סי' נו) דן בדבר בהמות העומדות לשחיטה שניכר בהם שעברו ניתוח קיסרי [קייזער שניט], אם אפשר להכשירם, או שצריכים לחשוש שהם טריפה. וכתב שיש לדון בדבר מצד ג' חששות, א. חתיכת האם [שהולד מונח בה] עצמה. ב. שמא נגע בשאר האיברים הפנימיים ולא נודע. ג. שאולי נימוק הולד ולכן קשתה בלדתה.

והביא **במנחת יצחק** דברי **התשב"ץ**, וכתב שלכאורה נראה שדבריו הם כדעה הראשונה שהביא **הרמ"א** (יו"ד סי' מה ס"א), שאם ניקבה האם הרי זה כניטלה שאינה טריפה בכך, אבל לדעה השניה שהביא **הרמ"א**, בהמה שניקבה האם שלה הרי היא טריפה, וכן פסק **הרמ"א** להלכה שיש להחמיר אם לא במקום הפסד מרובה. אך כתב שיש לומר עוד שהתשב"ץ מחלק בין נקב שנעשה על ידי חולי לנקב שנעשה בסכין בידי אדם, ורק בנקב הנעשה בידי חולי הרי היא טריפה, אבל בניתוח בסכין אינה נטרפת, וכמו שציידד **הפרי מגדים** (שם סי' שפ"ד סק"א). אך לדברי **הרמב"ם** יש לחשוש שהיא טריפה על ידי ניתוח זה, כיון שלדעתו אינה יכולה לחיות אחר כך [אלא אם כן ניטל כל האם שלה ולא נחתך, ואז אינה יכולה לחזור וללדת, וכמו שביאר **בכרתי ופלתי** (סי' קצד תפארת ישראל סק"ד) בדעת **הרמב"ם**, אך כשחתכו ברחם כדי להוציא את הולד הרי היא נעשית טריפה ואינה חיה].

למעשה כתב **המנחת יצחק** שדין ניתוח זה הוא כדין ניקבה האם, שהכרעת הפוסקים היא שלא להקל בזה כי אם במקום הפסד מרובה. ועיי"ש עוד במה שכתב לענין שאר החששות הנזכרים.

יום ראשון יא תמוז

נדה מא

קדושת אותיות שנכתבו בספר תורה בטעות אחר השם

כתב בשולחן ערוך (יו"ד סי' רעו ס"ט), אסור למחוק אפילו אות אחת משבעה שמות שאינם נמחקים, ולא מאותיות הנטפלות מאחריהם, כגון 'ך' של אלהיך ו'כס' של אלהיכם. ואלו השבעה שמות, שם ההויה, ושם אדנות, ואל, אלוה, אלהים, שדי, צבאות. ויש גורסין גם כן אהי"ה אשר אהי"ה. והטעם שאסור למחוק אותיות אלו הוא משום שהלכה כאחרים (שבועות לה): שכיון שנכתבו לאחר השם כבר קידשם השם.

וחדש בבני יונה (הקצר, שו"ע שם סק"ח ד"ה והא דאסרינן), שנראה שהאיסור למחוק את הנטפל לשם לאחריו הוא רק אם הנטפל הוא שייך לשם, כגון שנכתב 'אלהינו', וראוי היה לכתוב שם שם זה, אלא שכתב את אותיות 'נו' בקלקול. אבל אם היה ראוי להיות שם 'אלהי' וטעה וכתב 'אלהינו', אפשר שרשאי למחוק את הנטפל לשם בטעות. ואין לומר שהסופר הקדיש אותיות אלו שהרי סבור היה שהם חלק מהשם שהיה צריך לכתוב, משום שהרי זה כעין הקדש בטעות, והקדש בטעות אינו הקדש. ומכל שכן דבר שאינו שייך לעולם לשם, כגון שסמך קו"ף או פ"א ל'אלהי', שודאי יכולים למחוק אות זו, שאין לה ענין כלל לשם.

ובחתם סופר (שו"ת, יו"ד סי' רס, הו"ד בפתחי תשובה שם ס"ק יב) הביא פסקו, וביאר שאף על גב שקידשו הסופר במחשבתו, הרי זה כמקדש פסולים לגבי מזבח, ולא קידשו השם ויכול למחוק. וכתב שדין זה שהשם מקדש את האותיות הראויות לו, יש לסמוך על הדין שכלי שרת ומזבח מקדשים את כל הנוגע בהם, אבל אינם מקדשים את שאינו ראוי להם כלל בשום מקום ובשום אופן. ואם כן יש לומר שכשם שהמזבח אינו מקדש אלא את הראוי לו, אבל אם עלה למזבח דבר שאינו ראוי לו אינו קדוש, אף כאן לענין אותיות שנתקדשו במה שהן טפלות לשם, אינן קדושות אלא כשהן ראויות לשם, אבל אם אין האותיות ראויות לשם אינן קדושות, וכדברי הבני יונה. אך שוב הסתפק שמה יש לדמות את האותיות הנטפלות לשם למזבח הפנימי, שהוא מקדש גם את שאין ראוי לו וכמו שפסק הרמב"ם (פסולי המוקדשין פ"ג ה"ח), אך שוב כתב החת"ס שהשם הקדוש הוקש למזבח החיצון ולא למזבח הפנימי וצדקו דברי הבני יונה לכאורה, עיי"ש.

ובשו"ת אבן יקרה (ה"ג סי' פז) נשאל בדבר סופר שטעה בפרשת האזינו, ותחת אשר היה צריך לכתוב 'ויטש אלוה עשהו' (דברים לב טו) כתב 'ויטש אלוה עשהו' ביו"ד אחר השם, ונשאל אם יכולים למחוק את היו"ד, או שמה כיון שנטפלה לשם מאחוריו אסור למחקה. ואחר שדחה כמה צדדי היתר שהעלה השואל בדבר, כתב שיש להתיר מטעם שכתב 'אלוהי מלא וי"ו, ובכל מקום שכתוב בתורה 'אלהי' ביו"ד אחר השם כתוב חסר וי"ו והרי זה כמו פסולים שאינם ראויים בשום פעם למזבח שאין המזבח מקדשן (זבחים פג).

והטעם להתיר בזה הוא משום שבאמת יש להבין מדוע יתקדשו הנטפלים לשם בטעות כשנכתבו שלא כדין, והרי אינם נצרכים לשם והם פוסלים במקום זה, ולמה נתפסת בהם הקדושה. וצריך לומר [כמו שכתב החתם סופר הנ"ל] שהוא כדין כל הקרבנות שפסולן בקודש שאם עלו לא ירדו, וכמבואר בסוגייתנו ובכמה מקומות בש"ס, ואף על פי שפסולים הם הרי הם מתקדשים כיון שהיה פסולם בקודש, והוא הדין לאותיות הנטפלות לשם.

יום שני יב תמוז

נדה מז

זמן הטהרה במקוה, בירידה אליו או בעליה

כתב הרמב"ם (שאר אבות הטומאה פ"ו הט"ז), הנוגע באב מאבות הטומאות המושלך בתוך המקוה, כגון נבילה או שרץ או משכב שהוא במקוה ונגע בו, הרי זה טמא, שנאמר (ויקרא יא לו) 'אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור ונוגע בנבלתם יטמא', אפילו כשהן בתוך המקוה מטמאים, וכשיעלה מן המקוה זה הנוגע יטהר. וכתב בכסף משנה שנראה שהטעם הוא מפני שאין הטמא נטהר אלא בעלייתו מהמקוה ולא בעודו בתוך המקוה. אך בתוספות הרא"ש (שבת לה. ד"ה וירד) הביא בשם רבינו שמשון, שנקט בפשיטות שלא העליה מהמקוה היא המטהרת אלא הירידה לתוכו.

וכתב במקור ברוך (גינצבורג, ח"א סי' לט) שיש להביא ראיה מסוגייתנו לדברי הכסף משנה בדעת הרמב"ם, שהעליה מהמקוה היא המטהרת. שכן בסוגייתנו דנו באיזה אופן נאמרו דברי רבא שהמשימה אסורה לאכול בתרומה כל שלושה ימים משימשה לפי שאי אפשר שלא תפלוט. שהרי לכאורה קשה למה טמא אותה משום שהיא פולטת, והרי בלא זה היא טמאה משום ששימשה, שהתשימש עצמו מטמא.

ואם מדובר שטבלה לאחר ששימשה, ולכן אינה טמאה אלא משום ששימשה, הרי קשה ממה נפשך, שאם במיטה הטבילה ולא הלכה כלל, באמת אינה פולטת והיא טהורה וכמו שאמר רבי שמעון.

ואם הלכה ברגליה, הרי יש לנו לנקוט שבחזקת טהרה היא, ופלטה הכל קודם הטבילה, ולא פלטה כלום אחר כך. ותירצו בגמרא שדברי רבא הם בשהטבילה במיטה אך התהפכה, ובאופן זה מסתבר שלא פלטה הכל קודם הטבילה.

והנה בקושיית הגמרא על רבא, צידדו ליישב שגם כשהולכת ברגליה יש חשש שמה נשאר בה קצת זרע ופלטה אותו אחר הטבילה, והקשו על זה רק מלשון רבא, שאמר 'אי אפשר שלא תפלוט', ולפי מהלך זה אינו אלא ספק וחשש שפלטה ולא שאי אפשר שלא תפלוט.

והקשה במקור ברוך למה הקשו רק מלשונו של רבא, והרי קשה על עיקר דינו של רבא, שהרי אם ספק הוא אם פלטה יש לטהרה מחמת החזקה שהיא טהורה מחמת שטבלה, וכמו שנקטו בגמרא לעיל [ועיי"ש שביאר הכרחו של רש"י לפרש בתחילת הסוגיא (ד"ה מכלל) שבהלכה ברגליה מטהרים את האשה משום חזקה].

וכתב שמכאן מוכח כדברי הכסף משנה שהטבילה מטהרת רק בעלייתה מהמקוה, ולכן לפי מה שצידדה הגמרא שאפשר שנשתייר מהזרע במעיה אין כאן חזקת טהרה כלל, שלא הוחזקה האשה בכך שטבילתה טיהרה אותה, שהרי כדי שתטהרנה טבילתה צריכה היא להרים רגלה ולצאת מהמקוה, ובהרמת רגלה כבר יש סיבה שתפלוט אם נשאר, ונמצא שלא היה רגע אחד שבו הוחזקה בטהרה. ומוכח בסוגייתנו כדברי הכסף משנה שהעליה מהמקוה מטהרת, שאם הירידה אליה מטהרת הרי אינה צריכה להרים רגליה בשעת טהרתה שהיא שעת הירידה למקוה, ואין סיבה שתפלוט אז.

ריבוי טבילות במקוה

מדברי המקור ברוך מבואר שנקט בדעת הכסף משנה שעליית כל הגוף מהמקוה היא המטהרת, ולא הוצאת משהו מהמים, שהרי אם בהוצאת שיערה אחת מהמים כבר נטהרה נמצא שאינה צריכה להרים רגליה כדי להיטהר. וכן נקטו בדעת הכסף משנה בדבר אברהם (ח"ב בהשטות לסי' טו) ובפרי יצחק (ח"ב סי' לה), שכשיצא מקצתו לא נטהר [ועיי"ש במה שתמהו עליו].

וכן נקט בדעת הכסף משנה בספר הדרש והעיון (ויקרא מאמר קפא), והביא דברי השו"ע (או"ח סי' תרו"ד) שבערב יום הכפורים יש לטבול קודם הלילה, וכתב הרמ"א (שם) שאין צריך לטבול רק פעם אחת, והט"ז (שם סק"ה) כתב שעכשיו נהגו לטבול שלוש פעמים, ובמחצית השקל הביא בשם השל"ה לטבול י"ד פעמים, ויש שטובלים ל"ט פעמים.

והקשה בהדרש והעיון מדברי הרמב"ם (מקואות פ"א ה"ט) שכתב שהטובל פעמיים במקוה הרי זה מגונה, ופירש בכסף משנה בשם הריב"ש, שטעם הרמב"ם הוא משום שאם חוזר וטובל אחר שטבל כראוי נראה שמתחילה לא ירד לטבול אלא להקר, ויהיו סבורים שטבילה אינה צריכה כוונה, עיי"ש. ומשמע שלא זו בלבד שאין שום עדיפות בריבוי הטבילות, אלא אדרבה מגונה הוא בכך. ואיך ירבו בערב יום הכפורים בטבילות והרי אין נכון לעשות כן. ותירץ שמה שכתב הרמב"ם שהטובל פעמיים במקוה הרי זה מגונה, היינו רק כשעלה כבר מן המקוה וחוזר וטובל שנית, שאז יש לומר שכיון שטבל כראוי וחוזר וטובל שנית יחשוב הרואה שאינו טובל אלא להקר, אבל כל עוד שלא עלה מן המקוה והוא עדיין במים רשאי לטבול כמה פעמים שירצה, שמעשה הטבילה לא נגמר רק בצאתו מן המים, והכל טבילה אחת ארוכה. והביא ראיה לדבריו מדברי הכסף משנה הנ"ל שאין הטמא נטהר אלא בעלייתו מהמים ולא בעודו בתוך המקוה, ומוכח שמעשה הטבילה לא נגמר אלא רק בעלייתו מן המים, וא"כ יש לומר שכל זמן שהוא במים נחשב הכל כטבילה אחת אפילו אם טובל הרבה פעמים.

ובזה יישב דעת החסיד שהביא השל"ה (שער האותיות אות ק הלכות ביאה סור מרע ד"ה מחלוקת), שכתב שאחר שתטבול הנדה במים כל גופה, תברך, ותחזור ותטבול שנית, ובזה תצא ידי חובת שתי הדעות שחלקו אם תברך קודם הטבילה או לאחר שתעלה מהטבילה (טור ושו"ע יו"ד סי' ר"ס"א). ובדגול מרבבה (יו"ד סי' ר"ע הרמ"א ס"א) הקשה מה תיקן בטבילה שנית, ובפרט לדעת הרמב"ם שיצא שכרה בהפסדה כיון שהטובל פעמיים הרי הוא מגונה. וכתב בהדרש והעיון שלפי דרכו מיושבת קושיא זו, שדברי הרמב"ם הם רק כשטבל שנית אחר שיצא כל גופו מהמים, ועצת החסיד היא לברך אחר שהוציאה ראשה שאז תחזור ותטבול לפני שיצא כל גופה מהמים.

אמנם בשו"ת תורת מרדכי (ריבנוביץ, סי' קלו אות ג) כתב, שדבר פשוט הוא שגם לדעת הכסף משנה אין צריך שיעלה כולו מהמים, אלא די בהגבהת ראשו או אבר אחד מחוץ למקוה, שבה נגמר מעשה הטבילה שעניינו שיבוא כולו במים, ותיכף כשנגמר מעשה הטבילה על ידי שאין כל גופו במים, נטהר. ולפי דרך זו אין מקום לדברי הדרש והעיון שהטובל ב' פעמים קודם שיצא כל גופו מהמים חשוב כטבילה אחת ארוכה, שהרי מיד כשהוציא ראשו הסתיימה הטבילה הראשונה, וכמו שהעיר בספר יקרא דאורייתא (ויקרא טז לד).

יום המילה בולד שהתחיל להוציא ראשו בערב שבת וסיים בשבת

בגמרא הובאה ברייתא שהיולדת מטמאה בפנים כבחוך, ופירשו בגמרא (להלן ע"ב) דין זה, כגון שהוציא הולד ראשו חוץ לפרוזדור ועוד לא הוציאו לאויר העולם, ובזה הוא כבר חשוב כילוד לענין טומאת לידה, וכן לענין מילה וכמעשה שבא לפני רבא באדם ששאלו אם למול בשבת, וסיפר שלפני שבת כבר שמע את הולד בוכה אבל לא נולד עד שבת, ואמר לו רבא שולד זה כבר הוציא ראשו חוץ לפרוזדור בערב שבת ואין מלים אותו בשבת.

בסוף שו"ת דרכי נועם וקונטרס מלחמת מצוה שבסוף שו"ת גינת ורדים (יו"ד), מובא משא ומתן ארוך בהלכה בין הגינת ורדים לשאר חכמי דורו, בדין אשה שהיתה מקשה לילד ביום שישי, ובליל כניסת שבת ילדה, ודנו אם מלים אותו ביום השמיני דהיינו בשבת, או שמא צריך לחשוש שכבר הוציא את ראשו חוץ לפרוזדור בערב שבת, וכבר הוא כילוד. ועיקר מחלוקתם היא מהו הפרוזדור האמור בסוגייתנו, הגינת ורדים הוכיח מדברי רש"י בסוגייתנו שהמעשה שבא לפני רבא היה באופן שלא הוציא הולד את ראשו כלל לאויר בערב שבת, ואף על פי כן חשוב הוא כילוד לענין מילה בעודו בבית החיצון, שכבר הוא מחוץ לפרוזדור. וכתב שדין זה אינו אלא בטומאה ומילה, אבל לשאר דיני התורה, כגון לענין בכורה, אין הולד נידון כילוד באופן זה, אלא עד שיוציא ראשו לאויר העולם.

אך חכמי דורו מהר"ם חביב ורבי יוסף הלוי ומהרשד"ם (יו"ד סי' קצג) חלקו עליו, ונקטו שחוץ לפרוזדור הוא רק כשיצא לאויר העולם, ואם לא יצא לאויר העולם אלא בשבת, דינו כנולד בשבת ומלים אותו בשבת. וכן נקט בפנים מאירות (ח"א סי' ז). ובסדרי טהרה (סי' קצד ס"ק כו) האריך לדחות דבריו, וכתב שמפשיט סוגייתנו נראה כדעת הגינת ורדים שגם קודם שהוציא ראשו לאויר העולם דינו כילוד לענין טומאה ומילה. אך בהעמק שאלה על השאלות (פ' לך לך שאילתא ט אות ו) כתב, שמחלוקת הגינת ורדים עם מהר"ם חביב היא מחלוקת הראשונים, שרש"י ותוספות בסוגייתנו סוברים שחוץ לפרוזדור היינו בבית החיצון, אבל לדעת השאלות והרי"ף והרא"ש מוכח שאינו נידון כילוד אלא לאחר שיצא לאויר העולם, עיי"ש.

ובמנחת שלמה (שו"ת תניינא סי' עח, ח"ב סי' עז) כתב, שמסתבר שאפילו לפני שהראש יצא ממש לאויר העולם והוא עדיין בתוך הפרוזדור הנקרא היום בשם נרתיק, ג"כ יש להחמיר ולחשוש שמא כבר חשוב כנולד, ואם יצא לשם הראש בערב שבת או בבית השמשות, צריכים למולו רק באחד בשבת אף על גב שלאויר העולם יצא רק בשבת. ומכל מקום מבין השיניים ולפנים מסתבר שאינו חשוב כילוד, ואף שאין אנו בקיאים ואין יודעים לכיון בדיוק את מקום בין השיניים, מסתבר שהלכה למעשה יש לנקוט שאין זה כלל בתוך המקוה כי אם בתוך הפרוזדור הנקרא כיום נרתיק, ורק לאחר שיצא הראש מבין השיניים שהוא בתוך הפרוזדור בבית החיצון, רק אז צריכים לחשוש שהוא כבר חשוב כילוד אבל לא לפני זה. ועל פי זה כתב שאפשר שזהו הטעם למה שנהגו העולם לחשוש רק על יציאת הראש לאויר העולם, ואם נולד בתחילת ליל שבת אין חוששים כלל לברר שמא כבר יצא קודם לבית החיצון, ומלים אותו בשבת, ואפשר שהטעם הוא מפני שמבין השיניים ועד שיצא לאויר העולם זהו זמן מועט ואין הדרך כלל להתעקב. אבל אם יודעים בבירור שהתעקב צריכים להחמיר.

יום חמישי טו תמוז

נדה מה

אבלות על תינוק שמת קודם שלושים יום

במשנתנו שנינו שתינוק שנולד הרי הוא לאביו ולאמו ולכל קרוביו כחתן שלם. ופירש רב פפא דין זה לענין אבלות, שמתאבלים עליו כמו על גדול. והקשו בגמרא שהוא שלא כדברי רשב"ג שאמר שרק מששה שלשים יום באדם אינו נפל, אבל אם לא שהה ספק הוא, ואם כן אין מתאבלים עליו. ותירצו שמשנתנו מדברת באופן שידוע שכלו לו חדשיו. ועל פי זה פסק בשו"ע (יו"ד סי' שעד ס"ח), שתינוק שמת, כל שלשים יום ויום שלשים בכלל, אין מתאבלים עליו, אפילו גמרו שעריו וצפרניו, ומשמם ואילך מתאבל עליו, אלא אם כן נודע שהוא בן שמונה. ואם ברור שכלו לו חדשיו, כגון שבעל ופירש ונולד חי לתשעה חדשים גמורים, אפילו מת ביום שנולד, מתאבלים עליו.

אמנם בחילוקים שבין אנשי מזרח ובני ארץ ישראל (חילוק ב) כתב, אנשי מזרח [בני בבל] אין מתאבלים על תינוק עד שיהא בן שלושים יום, ובני ארץ ישראל אפילו הוא בן יומו הרי הוא כחתן שלם, כמו ששנינו (במשנתנו) תינוקת בת יום אחד מיטמאה בנידה, ובת עשרה ימים בזיבה, תינוק בן יום אחד מיטמא בזיבה ובנגעים, ומיטמא בטמא מת, וזוקק ליבום ופוסט מן היבום, ומאכיל בתרומה ופוסל מן התרומה, ונוחל ומנחיל, וההורגו חייב, והרי הוא לאביו ולאמו ולכל קרוביו כחתן שלם. ומבואר שבני ארץ ישראל למדו המשנה כפשוטה, שאף קודם שלושים יום מתאבלים עליו אפילו כשאין ידוע שכלו לו חדשיו, ואין חוששים שהוא ספק נפל. ועל פי זה פסקו בני ארץ ישראל (שם חילוק לה) שהעובר פוטר את אמו מן החליצה אפילו כשלא שלמו לו שלושים יום. וכן פסקו (שם חילוק ג) ששוחטים בהמה ביום שנולדה ואין צריך להמתין לה שמונת ימים. ובכל הדברים הללו נפסקה ההלכה כבני בבל ולא כבני ארץ ישראל, וכל שלא שלמו שלושים יום באדם ושמונת ימים בבמה חוששים שמא לא כלו חדשיו.

ובימי הראשונים עוד היו נוהגים בכמה מקומות בצרפת כמנהג ארץ ישראל בזה, כמו שכתב בספר הפרדס (הלכות אבלים של גאונים, הוצאת עהרנרייך עמוד רסב) שבמגנצא ובווירמישא היו יושבים על פחות מבין שלושים שמת, וכן הורה רבינו יהודה נ"ע ועשה מעשה בוורמישא, אע"ג שאין בקיאים ואין ברור ששלמו חדשיו. והקשה על זה שהלכה רווחת היא בתלמוד בבלי שאין מתאבלים על פחות מבין שלושים, ובפרט שאבלות אינה מן התורה ומספק דוחים אותה.

ומכל מקום גם אם אין מתאבלים על תינוק שמת קודם שלושים יום כשאין ידוע שכלו חדשיו, צריך ג' בני אדם ללוותו כשמוציאים אותו לקבורה, וכמו שהוכיח בשפת אמת (תאומים, אות ט) מדברי רש"י (קידושין פ: ד"ה ונקבר), וכתב שהעולם אינם יודעים להיזהר בזה. וע"ע בגשר החיים (ח"א פ"ד סי"ג).

לרישום ועדכון שיעורי תורה ניתן לשלוח

פקס ל: 03-543-5757

אמהות קודש

מנהלי ישיבת פסי פסי פסי

כפתור

ריבה תורה אחת לכל העולין שאם עלו לא ירדו

'והיא שעמדה לאבותינו ולנו' (הגדה של פסח). ואפשר לפרש דרך הלצה כי בא הרמז והיא שעמדה וכו' כלפי אשר חכמים הגידו, שאומות העולם היו מונין את ישראל לומר, אם בגופן שלטו בנשותיהן לא כל שכן, שהכוונה להם לומר אין מעילה בישראל להתחייב עליהם כמו שנאמר (ירמיהו ב ג) 'כל אוכליו יאשמו' שהרי נפסלו בגלוי עריות, ואף כי המה רואים שהקב"ה לא זז מחבבן וקראם ממלכת כהנים וגוי קדוש, הן דנים לאמר, כך היא המדה לכל פסולי המוקדשין דכיון דעלו לא ירדו, כדאמרין תורה אחת לכל העולין אם עלו לא ירדו. אבל טח מראות עיניהם, דהיינו דוקא כשהיה פסולין בקודש, אבל רובע ונרבע הא מיעטא קרא 'היא העולה' להוציא הרובע והנרבע, ואם באמת נפסלו ישראל במצרים בזנות היו יורדין מקדושתם, ומחזינין כי הוא יתברך לא זז מחבבן וקראם בו בפרק גוי קדוש, זהו עדות שלא נחשדו בעריות ובקדושתם הם עומדים, וכל אוכליו יאשמו כמועל בקדש.

והוא טעם רמז והי"א שעמדה לאבותינו, ירצה מיעוטא הי"א דכתיב בקרא למעוטי רובע ונרבע, עמדה לאבותינו ולנו, לסכר פי דוברי שקר, המוציא לעז אם בגופן בנשותיהן לא כל שכן, ולומר כי אין בנו דין מעילה, ובכן עומדים עלינו לכלותינו בסוברם כי לא יאשמו, אבל היא שעמדה לאבותינו ולנו, שהרי הקב"ה לא זז מחבבנו לקראנו גוי קדוש, ואם באמת היה חשש גלוי עריות, אף אם עלו ירדו דמיעטיה היא העולה כאמור, ובכן הקב"ה מצילנו מידם.

(מגיד דבריו ליעקב, הגדה של פסח)

מלמד שנתן הקדוש ברוך הוא בינה יתירה באשה יותר מבאיש

כתיב (שמות לה כב) 'ויבאו האנשים על הנשים כל נדיב לב הביאו' וכו', פירש רש"י על הנשים עם הנשים, ובספר תורה אור ביאר כי הנשים היו במדרגה גבוהה יותר מאשר האנשים, יען שלא חטאו בחטא העגל ולא רצו לתת את תכשיטיהן, ולכן גדלה מדרגתן יותר ממדרגת האנשים, ויש להבין כיצד הגיעו הנשים למדרגה גבוהה יותר מאשר האנשים. ונראה לומר, כי הנה אמרו חז"ל דבינה יתירה נתן הקב"ה באשה יותר מבאיש, ואשה מכרת באורחין יותר מן האיש (ברכות י:), נראה לפרש כי הכוונה בדבריהם שהאשה מכרת יותר טוב אורחות חיים מאשר האיש, ומשה רבינו הרי הורה הדרך לבני ישראל, ולכן כאשר רצו בני ישראל לעשות העגל וכוונתם היתה למורה דרך ואמצעי אחר שיהווה תחליף למשה רבינו ע"ה כמבואר בספרים הקדושים, אז התנגדו הנשים לכן, כי הבינו יותר שמשה רבינו הוא נבחר להיות שליח ה', והוא המנהיג והרועה האמיתי, ולכן סירבו בכל תוקף לפרוק את נזמיהן ולתת אותם למטרה פסולה זו.

(היכל ישראל, ויקהל)

פרשת השבוע

'עוז והדר'

חומש אור החיים המבואר

ספר זה
משתחרר
במבצע
שבוע הספר

ביאור 'מאורי אור'
וילקוט 'מאורי החיים'
ערוכים בתכלית הפאר
יוצרים שלמות
מחודשת לספר הקדוש

עד כה יצאו לאור:
בראשית א', ב',
במדבר א', ויקרא א'
דברים א', ב'.

~~58 ₪ נכרך~~
מבצע 48 ₪ לכרך

חומש רש"י המבואר

ביאור מושלם
ומתומצת על כל
תיבה ותיבה מדברי
רש"י בתוספת
מילואים בסוף הספר

עד כה יצאו לאור:
בראשית, במדבר,
דברים.

58 ₪
לכרך

חומש ספורנו המבואר

ביאור נרחב עם
הנוסח המדויק
שיצא תחת יד המחבר
מבטיחים הבנה
מדויקת בדבריו
ובתיבותיו

ניתן להשיג
את הסט בשלמותו

5 כרכים
240 ₪

חומש רמב"ן המבואר

ביאור דבריו הדק
היטב עם לקט
נרחב ממאמרי חז"ל
והשלמת העיניינים
הנידונים בדבריו

עד כה יצאו לאור:
בראשית א', ב',
שמות א', ב',
דברים א', ב'.

58 ₪
לכרך

להגדיל תורה ולהאדירה

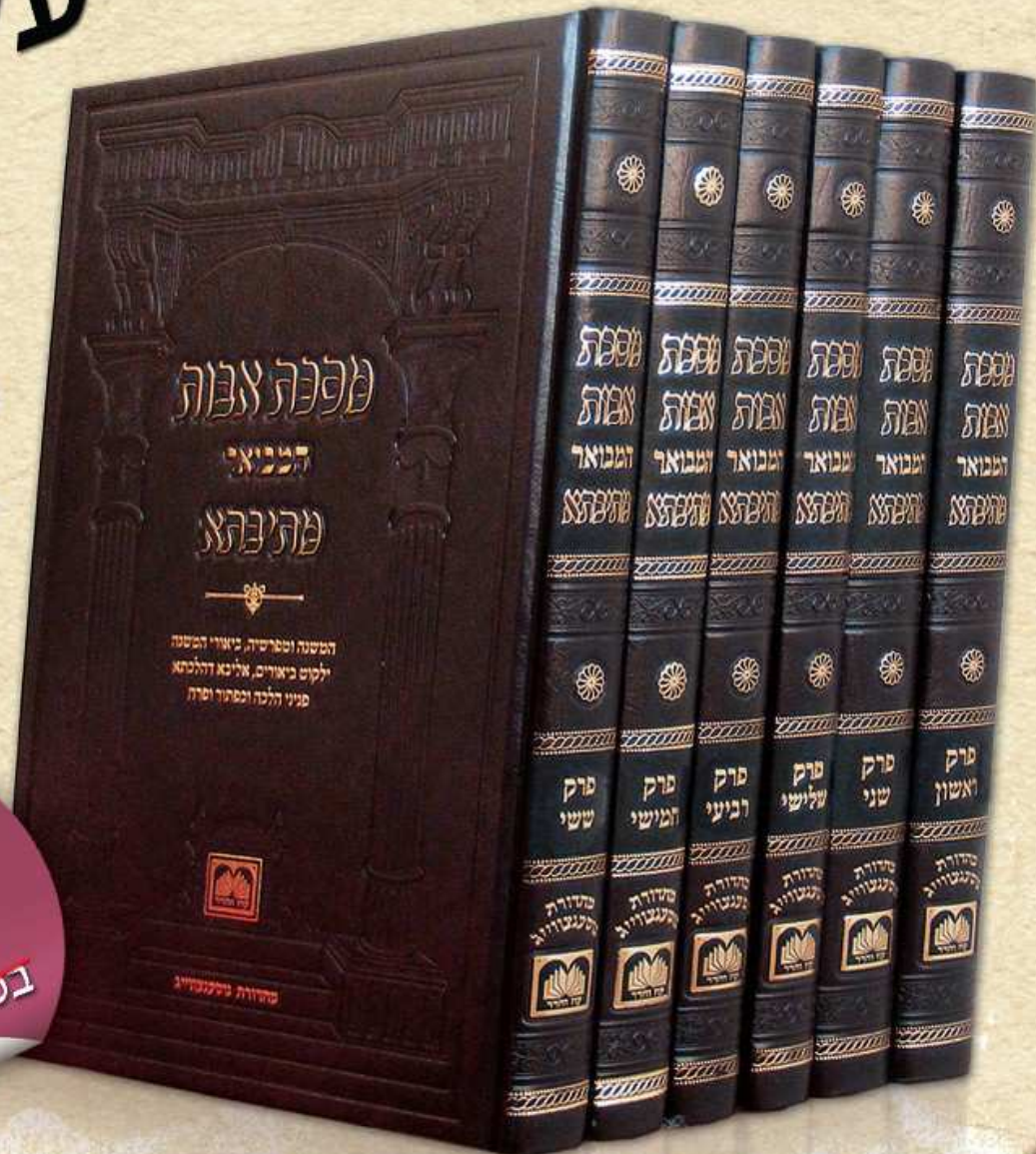
להשיג בחנויות הספרים המובחרות
מוקד הזמנות: 1800-22-55-66

פרקי אבות 'עוז והדר'

מתיבתא על מסכת אבות

כינוס עשיר
מאוצרותיהם של חכמי
הדורות, הדיוק האיכות
והפאר מתמזגים במאות
מעלות טובות והוספות
רבות. בעמוד משובב לב
ומאיר עינים שטרם
נראה כמותו.

במבצע מיוחד
לשבוע הספר
228 ₪
בלבד
~~במקום 269 ₪~~

להגדיל תורה ולהאדירה

להשיג בחנויות הספרים המובחרות
מוקד הזמנות: 1800-22-55-66